

Factors Affecting Performance Satisfaction from Livestock Cooperatives

Mohammad Sadegh Ebrahimi^{1*}, Enayat Parvizi²

¹ Assistant professor, Department of Rural Development, College of Agriculture, Isfahan University of Technology, Isfahan, Iran
Email: Ebrahimi_ms@iut.ac.ir

² M. Sc. Graduate, Department of Rural Development, College of Agriculture, Isfahan University of Technology, Isfahan, Iran

---

Article Info

Article type:
Research Full Paper

Article history:
Received: 12.03.2023
Revised: 09.07.2023
Accepted: 19.08.2023

Keywords:
Cooperative
Business
Satisfaction

ABSTRACT

The cooperative sector is one of the most important economic sectors in Iran. The goal of the present study is to investigate the factors affecting performance satisfaction from livestock cooperatives (Case Study: Khomeini Shahr County). Necessary data were collected through interviews and questionnaires. The statistical population was 2,000 dairy farmers in Khomeini Shahr County. Using the Cochran formula 104 members were selected. For determine the reliability of the questionnaire was obtained by using the results of the pilot test and calculating the Cranach Alpha coefficient of 87%. The Results of the research showed that the attitude of members about the cooperative satisfaction was an average level. Cooperative members' satisfaction from the receiving of concentrates and other inputs was at a very low level. The results of factor analysis showed that the factors influencing cooperative member satisfaction could be classified into 5 factors such as economic, services-support, institutional, social, and communication, these factors explained 75.2% of the total variance of the dependent variable (cooperative performance)

Cite this article: Ebrahimi, M. S., & Parvizi, E. (2023). Factors affecting of performance satisfaction from livestock cooperatives. *Journal of Rural Development and Extension Studies*, 1(1), 90-102.

© The Author(s).

University of Zanjan

عوامل مؤثر بر رضایتمندی دامداران از عملکرد تعاونی‌های تخصصی

محمد صادق ابراهیمی^{۱*}، عنایت پرویزی^۲

^۱ استادیار گروه توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه صنعتی اصفهان، اصفهان، ایران، رایانامه: Ebrahimi_ms@iut.ac.ir

^۲ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد گروه توسعه روستایی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه صنعتی اصفهان، اصفهان، ایران

چکیده	اطلاعات مقاله
بخش تعاونی یکی از بخش‌های مهم و سه‌گانه اقتصاد ایران است. مطالعه حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر رضایتمندی دامداران از عملکرد تعاونی‌های تخصصی (مطالعه موردی: شهرستان خمینی شهر) انجام شده است. آمار و اطلاعات موردنیاز طریق مصاحبه و تکمیل پرسشنامه از اعضای تعاونی جمع‌آوری گردید. جامعه آماری این تحقیق را ۲۰۰۰ عضو تعاونی دامداران شهرستان خمینی شهر تشکیل داد که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۱۰۴ نفر از اعضای تعاونی به عنوان نمونه تحقیق انتخاب و اطلاعات لازم از این تعداد به دست آمد. برای سنجش پایایی پرسشنامه از پایلوت تست و ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن برابر با ۸۷ درصد می‌باشد. نتایج تحقیق نشان داد که دیدگاه افراد نسبت به رضایت از تعاونی در سطح متوسط بود. در این بین رضایت از دریافت کنسانتره و سایر نهاده‌های دامی در سطح ضعیف ارزیابی به دست آمد. همچنین نتایج تحلیل عاملی در عوامل مؤثر بر رضایتمندی اعضا تعاونی در قالب پنج عامل اقتصادی، خدماتی - حمایتی، نهادی، اجتماعی و ارتباطی دسته‌بندی شده‌اند که این عوامل در مجموع ۷۵/۲ درصد از تغییرات واریانس متغیر وابسته عملکرد مطلوب تعاونی‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.	نوع مقاله: مقاله کامل علمی - پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۲۱ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۰۴/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۲۸ واژه‌های کلیدی: تعاونی کسب‌وکار رضایتمندی

استناد: ابراهیمی، م. ص.، پرویزی، ع. (۱۴۰۲). عوامل مؤثر بر رضایتمندی دامداران از عملکرد تعاونی‌های تخصصی. *دوفصلنامه تحقیقات ترویج و توسعه روستایی*، ۱ (۱)، ۹۰-۱۰۲.

مقدمه

در مفاهیم توسعه، تعاونی‌ها به‌عنوان راهبردی در جهت اشتغال‌زایی و رشد اقتصادی در بسیاری از کشورها عنوان شده است (زلیخایی و همکاران، ۱۳۹۶). بسیاری از محققان اعتقاد دارند که تعاونی‌ها به دلیل صرفه‌های اقتصادی مقیاس، حیطه‌های کاری متنوع و کاهش هزینه‌های تولید می‌توانند در مقایسه با واحدهای تولیدی مشابه در بخش‌های دیگر درآمد بیشتری را برای اعضای خود به ارمغان آورند (Altman, 2015; Pawlak and Koodziejczak, 2020). ضمن اینکه می‌توانند سازوکارهای مشارکت نظام‌مند مردمی در فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی را نیز ارائه نمایند (بلالی و همکاران، ۱۳۹۶). تعاون و همکاری‌های مختلف اجتماعی در ایران در بسیاری از موارد عامل مهمی در شکل‌گیری تغییر و تحولات اجتماعی بوده است. همکاری‌های اجتماعی اصولاً لازمه زندگی بشری می‌باشند؛ لیکن این ضرورت در جوامع مختلف به دلیل دارا بودن سازمان‌ها، نهاده‌ها و نظام‌های اقتصادی-اجتماعی مختلف لزوماً یکسان نمی‌باشند (کهنسال، ۱۳۸۷) یکی از انواع تعاونی‌های کشاورزی، تعاونی دامداران است که نقش مهمی در تأمین مواد پروتئینی مورد نیاز مردم ایفا می‌کند (سایت اتاق تعاون مرکزی ایران، ۱۳۸۶). اساساً آگاهی از برداشت‌ها و نگرش‌های اعضا در مورد عملکرد هر سازمان تا حد زیادی به تصمیم‌گیری بهتر در سازمان مورد نظر کمک می‌کند، به‌گونه‌ای که سازمان‌ها از خواسته‌ها یا انتظارات اعضای خود آگاهی می‌یابند و می‌توانند مشخص کنند که آیا آن خواسته‌ها یا انتظارات را برآورده می‌سازند یا خیر. (آذری، ۱۳۸۷). اگرچه تعاونی‌ها قدمت تاریخی زیادی در ایران دارند اما به‌ندرت توانسته‌اند بر اساس عملکرد ارائه‌شده خود، رضایتمندی اعضا را کسب نمایند. تعاونی‌های تخصصی با هدف رفع نیازهای اساسی و اولیه اعضا تشکیل شده و سعی در ارائه خدمات مورد تقاضای آنان دارد. کسب رضایتمندی اعضا هم به‌عنوان هدف اولیه و هم نتیجه ایجاد تعاونی‌ها می‌تواند به‌عنوان یکی از اساسی‌ترین موضوعات در تعاونی‌ها مورد بررسی قرار گیرد. لذا تحقیق حاضر باهدف بررسی عوامل مؤثر در رضایتمندی اعضا از عملکرد تعاونی دامداران شهرستان خمینی شهر انجام شده است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

زینلی و همکاران (۱۳۹۹) به بررسی عوامل مؤثر بر توسعه دامداری‌های روستایی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که این تعاونی‌ها نتوانسته‌اند رضایت دامداران را در زمینه هدف‌های اصلی و اساسی از قبل طراحی‌شده، جلب نمایند (زینلی و همکاران، ۱۳۹۹).

یعقوبی و نجف‌لو (۱۳۹۶) نیز در تحقیق خود با بررسی راهکارهای توسعه کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی به این نتیجه رسیدند که این موارد می‌توانند در ۵ عامل به‌صورت عوامل: ارائه فرصت‌ها، اصلاحات زیرساختی، سبک رهبری نوین، سیاست‌گذاری و فرهنگ‌سازی خلاصه و ارائه شوند (یعقوبی و نجف‌لو، ۱۳۹۶). همچنین عزیزپورفرد و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیق خود نشان دادند که مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر موفقیت تعاونی‌های دامداران شامل پنج عامل دانشی-انگیزشی، حمایتی، توانمندی اقتصادی، ارتباطی و آموزشی می‌باشد (عزیز پور و همکاران، ۱۳۹۴). دیزاوندی و همکاران (۱۳۸۹) پژوهشی با هدف بررسی میزان رضایت اعضای شرکت‌های تعاونی روستایی از عملکرد اقتصادی و اجتماعی تعاونی‌های روستایی در سطح شهرستان مشهد با استفاده از روش توصیفی پیمایشی انجام دادند. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که بین ویژگی‌های فردی و میزان رضایت اعضا از عملکرد تعاونی‌های روستایی رابطه

مستقیم و معنی‌داری وجود داشته است. از طرف دیگر با بهبود شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی در مناطق روستایی، میزان رضایت اعضا از عملکرد تعاونی‌های روستایی به نحو چشمگیری افزایش یافته است (دیزاوندی، ۱۳۸۹). گراوند و همکاران (۱۳۸۹) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر آمیخته بازاریابی در تصمیم خرید و میزان رضایت مشتریان شرکت‌های تعاونی تولیدی شهرستان کوه‌دشت پرداختند. یافته‌های تحقیق نشان داد که رضایت مشتریان از تعاونی‌ها کم است (گراوند، ۱۳۸۹). عباسی و همکاران (۱۳۸۸) عوامل مؤثر بر موفقیت و عدم موفقیت تعاونی‌های تولیدی استان اردبیل را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج تحلیل نشان داد که متغیرهای رضایت از عملکرد اداره تعاونی و رضایت از عملکرد هیئت‌مدیره، از عوامل مؤثر در موفقیت تعاونی‌ها می‌باشند (عباسی، ۱۳۸۸).

آذری و همکاران (۱۳۸۷) مطالعه‌ای تحت عنوان سنجش رضایتمندی از فعالیت شرکت‌های تعاونی مرزنشینان استان خراسان رضوی انجام دادند و نتایج حاکی از آن بود که در عمل، عملکرد اقتصادی این تعاونی‌ها در میزان تأثیرگذاری بر اقتصاد خانوار چندان موفقیت‌آمیز نبوده و در مجموع، در مقایسه با سایر موارد و کارکردها، با رضایت‌مندی کمتر اعضای تعاونی‌ها همراه شده است (آذری، ۱۳۸۷). علی بیگی و نکویی نائینی (۱۳۸۷) بر اساس تحلیل رگرسیونی به بررسی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت اعضا در مدیریت تعاونی‌های روستایی شهرستان کرمانشاه پرداختند و به این نتیجه رسیدند که میزان مشارکت اعضا در مدیریت تعاونی‌های روستایی در حد متوسط است و میزان رضایت از عملکرد تعاونی، نگرش نسبت به تعاونی و سطح تحصیلات اعضا از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر مشارکت اعضا در مدیریت تعاونی‌های روستایی شهرستان کرمانشاه می‌باشد (علی بیگی، ۱۳۸۷). بر اساس مطالعه عنبری (۱۳۸۰) عوامل مؤثر بر موفقیت شرکت‌های تعاونی عبارت‌اند از مشارکت فعال کلیه اعضا در فعالیت‌های تجاری و نیز در مدیریت تعاونی‌ها، کمک فزاینده اعضا در تأمین سرمایه سهمی برای تقویت بنی مالی آن‌ها، اعمال رهبری و مدیریت پویا توسط هیئت مدیر شرکت‌ها، استقبال از شیوه‌های مدیریت پیشرفته همراه با استقرار یک موسسه قوی تعاونی بر پایه اصول تعاون، تنوع‌بخشی به کسب‌وکار متناسب با قابلیت‌های تجاری منطقه و نیز نیازها و توقعات اعضا و به عبارت دیگر، ارتباط شایسته میان تولید و بازاریابی، انسجام کارکردی مؤثر میان اعضا و شرکت تعاونی از یک‌سو و میان شرکت و اتحادیه از سوی دیگر و تنظیم و برگزاری آموزش منظم تعاونی و برنامه‌های آموزشی برای اعضای هیئت‌مدیره و کارمندان تعاونی (عنبری، ۱۳۸۰). اکبری و همکاران (۲۰۲۲) عوامل مؤثر بر عدم موفقیت تعاونی‌های روستایی و کشاورزی در ایران را به عدم توجه این سازمان‌ها به آموزش و توانمندسازی اعضای آن نسبت می‌دهند (Akbari et al., 2022). نتایج تحقیق پراسرتسانگ و همکاران (۲۰۲۰) و ژانگ و همکاران (۲۰۲۱) نیز نشان می‌دهد که رضایت اعضا از تعاونی‌ها می‌تواند تأثیر بر مشارکت مؤثرتر آنان در فعالیت‌های تعاونی و در نتیجه بهبود عملکرد تعاونی‌های داشته باشد (Prasertsang et al., 2020; Zangh et al., 2021). ابراهیمی و قایدیان (۲۰۲۱) تأکید دارند که عدم موفقیت تعاونی‌ها در دستیابی به اهداف و در نظر نگرفتن مسئولیت‌پذیری اجتماعی، موجب کاهش سطح تعهد سازمانی و در نتیجه عدم رضایت‌مندی اعضا از تعاونی خواهد شد (Ebrahimi & Ghaidian, 2021). همچنین لارنس و گانگیول (۲۰۱۶) در تحقیقی به بررسی رفتار کارآفرینی در میان دامداران استان تامیلنادر در هند پرداختند و به این نتیجه رسیدند که رفتار کارآفرینی ارتباط مثبت و معنی‌داری با عوامل آموزش، مالکیت زمین، وضعیت اقتصادی، مشارکت اجتماعی، انگیزه‌های اقتصادی و نیز ارتباطات داشته است (Lawrence & Ganguli, 2016).

لارنس و همکاران (۲۰۰۸) در مطالعه‌ای به بررسی ویژگی‌های سازمانی و مشارکت اعضا در تعاونی‌های کشاورزی در دانمارک پرداختند و به این نتیجه رسیدند که اعضا به نسبت یا به‌طور کامل از تعاونی‌ها راضی می‌باشند و مشارکت

اعضا در تعاونی‌های تولیدی بیشتر از تعاونی‌های عرضه می‌باشد. همچنین رضایت اعضا از تعاونی و ساختار دموکراتیک تعاونی، اثر مثبتی بر مشارکت اعضا در فعالیت‌های تعاونی‌ها دارد (Laursen et al, 2008). هاکلیوس (۲۰۰۷) نیز در مطالعه خو به این نتیجه رسید که کشاورزان، نگرش مثبتی نسبت به مدیریت تعاونی‌ها ندارند و خودشان را برای مدیریت تعاونی‌ها شایسته‌تر می‌دانند (Hakelius, 2007). داکورا و همکاران (۲۰۰۵) به بررسی نگرش و رضایت ساکنین نسبت به تعاونی‌ها در آلبرتای کانادا پرداختند و به این نتیجه رسیدند که کسانی که نگرش مثبت و رضایتمندی بالایی از تعاونی‌ها داشتند، عملکرد تعاونی‌ها را مثبت ارزیابی کردند (Dakura, 2005).

روش پژوهش

این پژوهش از جنبه هدف، کاربردی بوده و به صورت توصیفی و در قالب یک تحقیق میدانی شکل گرفته است. جامعه آماری این تحقیق شامل ۲۰۰۰ نفر عضو تعاونی دامداران شهرستان خمینی شهر می‌باشد که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۱۰۴ نفر از اعضای تعاونی به عنوان نمونه تحقیق انتخاب و اطلاعات لازم از این تعداد به دست آمد. پس از بررسی منابع و تدوین چارچوب تحقیق بر اساس متغیرهای شناسایی شده بر اساس مرور منابع از پرسشنامه محقق ساخته (پور حیدر و همکاران، ۱۴۰۰) به عنوان ابزار اصلی تحقیق استفاده شد. پرسشنامه در سه قسمت بررسی اطلاعات فردی، بررسی سطح رضایت اعضاء و بررسی عوامل مؤثر بر رضایت از کسب و کار طراحی گردید. تعداد گویه‌های برای اطلاعات فردی ۱۲ گویه، برای سنجش سطح رضایت نیز ۳۵ گویه بوده است. برای بررسی پایایی ابزار تحقیق، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که با استفاده از پایلوت تست پرسشنامه و همچنین مقدار آماره آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۶۹ برآورد گردید (۰/۸۷). داده‌پردازی نیز با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شد.

یافته‌های پژوهش

در این تحقیق اکثریت پاسخ‌دهندگان را مردان تشکیل داده‌اند به طوری که ۸۶/۵٪ آنان مرد و ۱۳/۵٪ در صد زن می‌باشند. همچنین بررسی وضعیت تحصیلی پاسخگویان نشان می‌دهد که بیشترین تعداد پاسخ‌گویان را گروه بی‌سواد با ۳۹/۴ درصد به خود اختصاص داده و بعد از آن به ترتیب افراد با سطح سواد راهنمایی، ابتدایی و دیپلم قرار دارند تعداد افراد با مدرک لیسانس و بالاتر کمترین درصد حضور (۱/۹٪) را به خود اختصاص داده‌اند؛ و به عبارت ساده‌تر افراد دارای تحصیلات دانشگاهی ۱۰/۲٪ از کل اعضا را تشکیل می‌دهند. همچنین نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میزان رضایتمندی اعضای تعاونی در حد متوسط بوده است.

جدول ۱- وضعیت دامداران برحسب سطح تحصیلات

وضعیت تحصیلات	فراوانی	درصد
بی‌سواد	۴۱	۳۹/۴
نهضت	۹	۸/۷
ابتدایی	۱۸	۱۷/۳
راهنمایی	۱۹	۱۸/۳
دیپلم	۱۱	۱۰/۶
فوق‌دیپلم	۴	۸/۳
لیسانس و بالاتر	۱	۱/۹
جمع	۱۰۴	۱۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

وضعیت کسب‌وکار اعضای تعاونی

همچنین در مورد کسب‌وکار اصلی، افراد اطلاعات به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که ۷۴ درصد از پاسخ‌گویان کسب‌وکار اول آنان دامداری و ۲۶ درصد کسب‌وکار فرعی آنان را دامداری تشکیل داده است.

جدول ۲- توزیع فراوانی نمونه برحسب ارتباط شغلی

ارتباط شغلی	فراوانی	درصد
کسب‌وکار اول دامداری	۷۷	۷۴
کسب‌وکار فرعی دامداری	۲۷	۲۶
جمع	۱۰۴	۱۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

وضعیت ارائه نهاده توسط تعاونی

با توجه به نقش تعاونی در تسهیل دستیابی افراد به علوفه و سایر نهاده‌های دامی لازم و کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل و همچنین دسترسی آسان‌تر افراد به نهاده‌های موردنیاز، اطلاعات به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که بیشتر افراد با درصدهای متغیری علوفه موردنیاز خود را از تعاونی دریافت می‌کنند. به‌طوری‌که ۲۳ نفر معادل ۲۲/۳ درصد از پاسخ‌دهندگان ۵۰ درصد، ۴۴ نفر معادل ۴۲/۳ درصد از پاسخ‌دهندگان ۱۰۰ درصد و ۳۳ نفر معادل ۳۱/۸ درصد از پاسخ‌دهندگان ۱۵ درصد علوفه خود را از تعاونی تهیه می‌کند و تنها ۴ نفر معادل ۳/۶ درصد از پاسخ‌دهندگان علوفه موردنیاز خود را از تعاونی دریافت نمی‌کنند (جدول ۳).

جدول ۳- تهیه نهاده‌های دامی از تعاونی توسط اعضا

تعداد افراد	فراوانی	تهیه نهاده (%)
۲۳	۲۲/۳	۵۰
۴۴	۴۲/۳	۱۰۰
۳۳	۳۱/۸	۱۵
۴	۳/۶	۰
۱۰۴	۱۰۰	

منبع: یافته‌های پژوهش

از نظر حمایت از تولید و بازاریابی تولیدات اعضای تعاونی نیز اطلاعات به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که ۴۸ نفر معادل ۴۶/۲ درصد تمامی شیر تولیدی خود را تحویل تعاونی می‌دهند و ۲۰/۲ درصد افراد نیز شیر تولیدی خود را اصلاً تحویل تعاونی نمی‌دهند؛ به‌عبارتی‌دیگر در بازارهای هدف به فروش می‌رسانند. همچنین ۳۳/۶ درصد افراد بین ۳۰ تا ۵۰ درصد شیر تولیدی خود را به تعاونی تحویل می‌دهند.

جدول ۴- عملکرد تعاونی در فروش شیر تولیدی

تعداد افراد	فراوانی	شیر تحویلی به تعاونی (%)
۴۸	۴۶/۲	۱۰۰
۲۲	۲۰/۲	۰
۳۴	۳۳/۶	۴۰
۱۰۴	۱۰۰	

منبع: یافته‌های پژوهش

نتایج تحقیق نشان داد که دیدگاه افراد نسبت به رضایت از تعاونی در سطح متوسط ارزیابی شده است. در این بین رضایت از دریافت کنسانتره و سایر نهاده‌های دامی موردنیاز دامداران با میانگین (۲/۸ از ۵) در سطح ضعیف ارزیابی شده است و این مطلب نشان‌دهنده این می‌باشد که تعاونی نتوانسته است در تهیه کنسانتره و سایر مواد غذایی برای اعضا موفق عمل نماید.

نتایج حاصل از بررسی رابطه بین ویژگی‌های فردی با وضعیت عملکردی تعاونی در جدول (۵) نشان می‌دهد که با ۹۹ درصد اطمینان، رابطه مثبت و معنی‌داری بین متغیرهای میزان حضور در جلسات تعاونی، میزان آگاهی از فعالیت تعاونی، میزان همکاری با تعاونی‌های دیگر، میزان اعتماد به تعاونی، میزان مشارکت در برنامه‌های آموزشی با عملکرد مطلوب تعاونی از دیدگاه اعضا وجود دارد. در سایر متغیرهای (سن، سابقه عضویت در تعاونی، درصد تأمین علوفه توسط تعاونی، درصد تحویل شیر به تعاونی، درصد ارائه خدمات بیمه‌ای و تحصیلات) هیچ‌گونه رابطه معنی‌داری بین متغیرهایی مذکور و عملکرد مطلوب تعاونی وجود ندارد.

جدول ۵- نتایج ضریب همبستگی ویژگی‌های فردی اعضای تعاونی با میزان رضایتمندی از عملکرد تعاونی

متغیر	مقدار r	sig
سن	-۰/۰۴۴	۰/۶۵۶
سابقه عضویت	۰/۰۲۰	۰/۸۴۳
درصد تأمین علوفه	۰/۱۲۵	۰/۲۰۶
درصد تحویل شیر	۰/۰۸۳	۰/۴۰۴
درصد ارائه بیمه	۰/۰۷۳	۰/۴۶۴
تحصیلات	-۰/۰۵۱	۰/۶۰۴
میزان حضور در جلسات تعاونی	۰/۴۴۱**	۰/۰۰۰
میزان آگاهی از فعالیت تعاونی	۰/۳۴۱**	۰/۰۰۰
میزان همکاری با تعاونی‌های دیگر	۰/۵۹۶**	۰/۰۰۰
میزان اعتماد به تعاونی	۰/۶۲۵**	۰/۰۰۰
میزان مشارکت در برنامه‌های آموزشی	۰/۴۴۰**	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

اولویت‌بندی عملکرد تعاونی از دیدگاه اعضا

به منظور تعیین اهمیت و اولویت‌بندی متغیرهای مؤثر بر عملکرد مطلوب تعاونی از دیدگاه اعضا از ضریب تغییرات استفاده شد. نتایج نشان می‌دهد از دیدگاه پاسخ‌دهندگان اعتماد اعضا نسبت به تعاونی با میانگین ۳/۲۴ بیشترین رضایت اعضا را نسبت به تعاونی به خود اختصاص داده است و کاهش شکاف بین بازار و تولیدکننده، رضایت از دریافت کنسانتره و سایر مواد غذایی و همچنین رضایت از نحوه ارائه محصولات تعاونی با میانگین‌های ۲/۹۴، ۲/۸۴ و ۲/۸۱ در رده‌های بعدی رضایتمندی از عملکرد مطلوب تعاونی قرار دارند.

عوامل مؤثر بر رضایتمندی دامداران از عملکرد تعاونی‌های تخصصی / ابراهیمی و پرویزی

جدول ۶- عملکرد مطلوب تعاونی‌های دامداری از دیدگاه اعضای تعاونی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	اولویت
اعتماد به تعاونی	۳/۲۴	۱/۲۸	۱
کاهش شکاف بین بازار و تولیدکننده	۲/۹۴	۰/۹۶۳	۲
رضایت از ارائه محصولات تعاونی	۲/۸۴	۱/۰۵	۳
رضایت از دریافت کنسانتره و سایر	۲/۸۱	۱/۲۲	۴
افزایش آگاهی نسبت جیره غذایی	۲/۷۵	۱/۲۲	۵
کیفیت علوفه	۲/۶۳	۱/۱۳	۶
افزایش تولید فرآورده‌های لبنی	۲/۶۰	۱/۰۰	۷
کاهش هزینه‌های تهیه علوفه	۲/۵۴	۰/۸۶۸	۸
برگزاری کلاس‌های آموزشی	۲/۴۵	۱/۱۳	۹
ارتباط با سازمان‌های دیگر	۲/۴۴	۱/۱۸	۱۰
بازاریابی محصولات	۲/۴۲	۱/۱۲	۱۱
مدیریت توزیع علوفه	۲/۴۱	۱/۰۰	۱۲
ارائه روش‌های موفق آموزشی	۲/۴۰	۱/۰۵	۱۳
افزایش میزان دادوستد محصولات	۲/۳۹	۰/۹۱۸	۱۴
توسعه دام‌پروری در روستا	۲/۳۴	۱/۰۲	۱۵
افزایش میزان دام‌ها	۲/۳۳	۰/۹۸۱	۱۶
ایجاد انگیزه در ادامه فعالیت اعضا	۲/۳۱	۰/۹۰۵	۱۷
کاهش هزینه‌های تهیه علوفه	۲/۳۰	۰/۸۶۸	۱۸
برگزاری کلاس‌های آموزشی	۲/۴۵	۱/۱۳	۱۹
ارتباط با سازمان‌های دیگر	۲/۴۴	۱/۱۸	۲۰
بازاریابی محصولات	۲/۴۲	۱/۱۲	۲۱
مدیریت توزیع علوفه	۲/۴۱	۱/۰۰	۲۲
ارائه روش‌های موفق آموزشی	۲/۴۰	۱/۰۵	۲۳
افزایش میزان دادوستد محصولات	۲/۳۹	۰/۹۱۸	۲۴
توسعه دام‌پروری در روستا	۲/۳۴	۱/۰۲	۲۵
افزایش میزان دام‌ها	۲/۳۳	۰/۹۸۱	۲۶
ایجاد انگیزه در ادامه فعالیت اعضا	۲/۳۱	۰/۹۰۵	۲۷
کاهش هزینه‌های تهیه علوفه	۲/۳۰	۰/۸۶۸	۲۸
افزایش اعتماد مردم به مسئولان	۲/۲۳	۰/۹۰۵	۲۹
مشارکت در تعیین قیمت نهاده	۲/۱۳	۱/۱۲	۳۰
ترغیب جوانان به شغل گاو‌داری	۲	۱/۰۰	۳۱
تسهیل اخذ وام	۱/۸۹	۱/۰۵	۳۲
ثبات قیمت شیر تولیدی	۱/۸۶	۱/۱۴	۳۳
کاهش هزینه بیمه	۱/۶۲	۰/۹۷۸	۳۴
رضایت از ارائه خدمات بیمه‌ای	۱/۶۱	۰/۹۸۴	۳۵

منبع: یافته‌های پژوهش

نتایج نشان داد که عملکرد مطلوب تعاونی‌های دامداری از دیدگاه اعضا از خدمات بیمه‌ای، ثبات در قیمت شیر تولیدی، اعتماد نسبت به مسئولان نسبت به حل مشکل آن‌ها و همچنین مشارکت آن‌ها در قیمت‌گذاری نهاده‌های تعاونی در سطح پایین و ضعیف ارزیابی شده است به عبارت دیگر در اولویت‌بندی رضایت‌مندی اعضا چهار متغیر ارائه شده در اولویت‌های آخر قرار گرفته‌اند.

عوامل مؤثر بر عملکرد تعاونی

به منظور دسته‌بندی داده‌های گردآوری شده در خصوص رضایت‌مندی اعضا از تعاونی دامداران شهرستان خمینی شهر از روش تحلیل عاملی نیز استفاده شد. محاسبات انجام شده نشان داد که انسجام درونی داده‌ها برای بهره‌گیری از روش تحلیل عاملی مناسب است زیرا مقدار KMO برابر با ۰/۶۸۱ می‌باشد.

جدول ۷- مقدار ضریب KMO برای متغیرهای مورد بررسی برای تغییر عاملی

KMO ضریب	
آماره بارتلت	۹۱۷,۱۰۲۲
آزمون بارتلت	۱۳۶
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

در جدول شماره (۸) تعداد عامل‌های استخراج شده همراه با مقادیر ویژه هر یک از آن‌ها، درصد واریانس تبیین شده و درصد تجمعی واریانس عوامل ارائه شده است. مقدار ویژه بیانگر سهم هر یک از عوامل از کل واریانس متغیرها باشد و هر چه مقدار آن بزرگ‌تر باشد نشان‌دهنده‌ی اهمیت و نقش بیشتر آن عامل است (کلانتری، ۱۳۹۰). همان‌طور که داده‌های جدول (۸) نشان می‌دهد، در مجموع ۵ عامل توانستند در حدود ۷۵/۱ درصد از کل واریانس عامل‌های رضایت‌مندی اعضا از تعاونی را تبیین کنند.

جدول ۸- عوامل استخراج شده همراه با مقدار ویژه، درصد واریانس و درصد تجمعی واریانس تبیین شده

عامل‌ها	مقدار ویژه	درصد واریانس مقدار ویژه
۱	۵/۳۰۷	۳۱/۲
۲	۲/۴۷۱	۱۴/۵
۳	۲/۲۵۱	۱۳/۲
۴	۱/۶۵۲	۹/۷
۵	۱/۰۸۳	۶/۴

منبع: یافته‌های پژوهش

برای چرخش عاملی از روش واریماکس استفاده شده است بعد از مرحله چرخش، متغیرهای مربوط به هر عامل به صورت ستونی مشخص گردیده و سپس نسبت به نام‌گذاری آن‌ها از تحلیل عاملی استفاده شده است (جدول ۹). نتایج تحلیل عاملی نشان می‌دهد که عامل اقتصادی ۳۱/۲ درصد واریانس را به خود اختصاص داده است و با مقدار ویژه ۵/۳۰۷ اولین عامل مؤثر در رضایت‌مندی اعضا از تعاونی بوده است. به عبارتی دیگر ۳۱/۲ درصد از رضایت‌مندی

عوامل مؤثر بر رضایتمندی دامداران از عملکرد تعاونی‌های تخصصی / ابراهیمی و پرویزی

اعضا از تعاونی را چند متغیر تعریف شده در بخش اقتصادی را تشکیل داده‌اند که شامل: افزایش عملکرد محصولات دامی، سرمایه‌گذاری در بخش گاو‌داری، کیفیت علوفه و نهاده و افزایش شیر تولیدی می‌باشند؛ که با نتایج آذری و همکاران (۱۳۸۷) و گراوند و همکاران (۱۳۸۹) مطابقت دارد.

جدول ۹- متغیرهای مربوط به هر یک از عوامل و بار عاملی به دست آمده از ماتریس دوران یافته

بار عاملی	متغیر	عامل
۰/۸۵۵	افزایش عملکرد محصولات دامی	اقتصادی
۰/۸۵۳	سرمایه‌گذاری در بخش گاو‌داری	
۰/۷۷۹	کیفیت علوفه و نهاده	
۰/۶۶۴	افزایش شیر تولیدی	
۰/۹۱۶	ثبات قیمت شیر	خدماتی حمایتی
۰/۷۵۸	ثبات قیمت تلیسه	
۰/۶۹۸	مدیریت توزیع علوفه	
۰/۶۲۸	شکاف بین بازار و تولید	
۰/۵۵۷	تأمین نهاده‌های مورد نیاز	نهادی
۰/۷۱۷	توسعه دام‌پروری در روستا	
۰/۸۴۱	همکاری تعاونی با تعاونی‌های دیگر	
۰/۸۱۸	همکاری با سازمان جهاد کشاورزی	
۰/۷۸۱	میزان آگاهی از تعاونی	اجتماعی
۰/۸۱۶	میزان همکاری با تعاونی	
۰/۶۸۸	ارتباط تعاونی با تعاونی‌های دیگر	ارتباطی
۰/۸۰۶	ارائه وام	

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۱- متغیرهای مربوط به عوامل با واریانس‌های تبیین شده

علاوه بر این نتایج تحقیق نشان داده که سایر عوامل خدماتی - حمایتی، نهادی، اجتماعی، ارتباطی به ترتیب با درصد واریانس‌های تبیین شده ۱۴/۵، ۱۳/۲، ۹/۷، ۶/۴ در رده‌های بعدی واریانس تبیین شده در عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی اعضا از تعاونی قرار گرفته‌اند. درصد واریانس‌های تبیین شده در دو عامل اجتماعی و ارتباطی در سطح پایینی ارزیابی شده است. که با نتایج عباسی و همکاران (۱۳۸۸) و هاکیلوس (۲۰۰۷) مطابقت دارد.

بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که دیدگاه افراد نسبت به رضایت از عملکرد تعاونی در سطح متوسط ارزیابی شده است و به عبارتی دیگر رضایت افراد عضو از عملکرد رضایت تعاونی دامداران خمینی‌شهر به دلایل مختلفی مطلوب نبوده است. در این بین رضایت از دریافت کنسائتره و سایر مواد غذایی با میانگین ۲/۸ در سطح ضعیف ارزیابی شده است. همچنین نتایج حاصل از بررسی رابطه بین ویژگی‌های فردی با وضعیت رضایت‌مندی از عملکرد تعاونی نشان می‌دهد که با ۹۹ درصد اطمینان، رابطه مثبت و معنی‌داری بین متغیرهای میزان حضور در جلسات تعاونی (ابراهیمی و قایدیان، ۲۰۲۱)، میزان آگاهی از فعالیت تعاونی، میزان همکاری با تعاونی‌های دیگر، میزان اعتماد به تعاونی، میزان مشارکت در برنامه‌های آموزشی با رضایت کلی اعضا وجود دارد. نتایج نشان می‌دهد از دیدگاه پاسخ‌دهندگان اعتماد اعضا نسبت به تعاونی با میانگین ۳/۲۴ بیشترین رضایت اعضا را نسبت به تعاونی به خود اختصاص داده است و کاهش شکاف بین بازار و تولیدکننده، رضایت از دریافت کنسائتره و سایر مواد غذایی و همچنین رضایت از نحوه ارائه محصولات تعاونی با میانگین‌های ۲/۹۴، ۲/۸۴ و ۲/۸۱ در رده‌های بعدی رضایت‌مندی اعضا از تعاون قرار دارند. نتایج حاصل از تحلیل عاملی نشان داده است که ۳۱/۲ درصد از رضایت‌مندی اعضا از تعاونی را چند متغیر تعریف شده در بخش اقتصادی را تشکیل داده‌اند که با نتایج آذری و همکاران (۱۳۸۷) گراوند و همکاران (۱۳۸۹) و آرایش (۲۰۱۷) مطابقت دارد. به نظر می‌رسد مشاهده و درک تأثیر تعاونی بر توسعه فعالیت‌های اقتصادی و به‌خصوص شاخص‌های اقتصادی نظیر تأمین نهاده‌ها و توسعه تولیداتی نظیر شیر و امکان بازاریابی مناسب‌تر آن می‌تواند تا حد بالای ۳۰ درصد بر رضایت اعضای تعاونی تأثیرگذار باشد. علاوه بر این نتایج تحقیق نشان داده که سایر عوامل خدماتی - حمایتی، نهادی، اجتماعی، ارتباطی به ترتیب با درصد واریانس‌های تبیین شده ۱۴/۵، ۱۳/۲، ۹/۷، ۶/۴ در رده‌های بعدی واریانس تبیین شده در عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی اعضا از تعاونی قرار گرفته‌اند. درصد واریانس‌های تبیین شده در دو عامل اجتماعی و ارتباطی در سطح پایینی ارزیابی شده است که با نتایج عباسی و همکاران (۱۳۸۸)، اکبری و همکاران (۲۰۲۲)، هاکیلوس (۲۰۰۷) و ژانگ و همکاران (۲۰۲۱) مطابقت دارد. نتایج به‌نوعی بازگوکننده این مطلب می‌باشد که هنوز میزان آگاهی اعضا از کارکردهای تعاونی در حد مطلوب نبوده و همچنین به‌درستی شیوه‌های ارتباط بین تعاونی‌های شهرستان به جهت شکل‌گیری اتحادیه‌های مؤثر انجام نشده است. بر اساس نتایج حاضر می‌توان پیشنهاد کرد که توجه به ظرفیت‌های اقتصادی مؤثر به‌خصوص تأمین مطلوب نهاده‌های دامی لازم برای دامداران، دریافت محصول تولیدی آن‌ها و به‌خصوص تسهیل فرایند بیمه‌گذاری از طریق تعاونی‌ها می‌تواند به عملکرد بهتر تعاونی‌ها و رضایت مؤثرتر اعضا بیانجامد همچنین توجه به ایجاد زمینه‌های آگاهی بخشی مؤثر و شکل‌گیری ارتباطات نهادی به‌منظور تشکیل اتحادیه‌های قوی شهرستانی، استانی و ملی از الزامات اساسی شکل‌گیری تعاونی‌های مؤثر و رضایت‌مندی مطلوب‌تر اعضا می‌باشد.

منابع

۱. آذری ل، هوشمند م. و نقوی س. ۱۳۸۷. سنجش رضایتمندی از فعالیت شرکت‌های تعاونی مرزنشینان استان خراسان رضوی، فصلنامه روستا و توسعه، شماره ۲. ۸۷-۱۱۱.
۲. بلالی، ح.، موحدی، ر و نظری. ج. ۱۳۹۶. ارزیابی عوامل اثرگذار در بهبود عملکرد شرکت‌های تعاونی تولید روستایی در شهرستان سوادکوه. مجله پژوهش‌های روستایی. ۸(۴): ۵۹۰-۵۷۷.
۳. پورحیدر، ر، سامری، م، حسینی، م و مرتضی نژاد، ن. ۱۴۰۰. ساخت و اعتبارسنجی پرسشنامه ارزشیابی عملکرد معلمان. تعالی منابع انسانی، ۲(۴): ۱۹-۱.
۴. ثابت دیزاوندی م. انصاری ح. و ازکیا م. ۱۳۸۹. بررسی میزان رضایت اعضا از عملکرد اقتصادی و اجتماعی تعاونی‌های روستایی مطالعه موردی: تعاونی‌های روستایی شهرستان مشهد. تعاون، شماره ۲.
۵. زلیخایی، ل، موسوی، ع، پویا، م و نادری، ک. ۱۳۹۶. ارتقای عملکرد کسب‌وکار تعاونی با رویکرد بازطراحی توان تولیدی (مطالعه موردی تعاونی‌های مصرف استان همدان). مجله کاوش‌های مدیریت بازرگانی، ۹(۱۷): ۳۰-۳.
۶. اشرف زینلی، ع، عزمی آ، مرادی ا.ع. ۱۳۹۹. عوامل مؤثر بر توسعه تعاونی‌های دامداری روستایی در شهرستان اسلام آباد غرب. اقتصاد فضا و توسعه روستایی. ۹(۳۲): ۱-۲۲.
۷. سایت اتاق تعاون مرکزی ایران، قابل دستیابی در <http://www.icccoop.ir>
۸. شاهنوشی ن، رفیعی دارایی ه. و عدالتیان ع. ۱۳۹۰. بررسی عوامل ساختاری و عمل کردی مؤثر بر رضایت بیمه‌گذاران از بیمه‌ی محصولات کشاورزی: مطالعه‌ی موردی استان خراسان رضوی. اقتصاد کشاورزی، شماره: ۱: ۱۲۱-۱۰۳.
۹. شکبیا مقدم، م. ۱۳۸۱. مدیریت تعاونی‌ها. تهران: انتشارات میر
۱۰. عباسی ر، رسول‌زاده ب. و عباسی پ. ۱۳۸۸. عوامل مؤثر بر موفقیت و عدم موفقیت تعاونی‌های تولیدی استان اردبیل. تعاون، شماره ۲۱۰ و ۲۱۱.
۱۱. عزیزپورفرد، ف، قبادی، س و صدیقی، ح. ۱۳۹۴. عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌های دامداران شهرستان کوه‌دشت. تعاون و کشاورزی، ۴(۱۵): ۱-۱۵.
۱۲. علی بیگی ا.ح. و نکویی نائینی س.ع. ۱۳۸۷. عوامل مؤثر بر میزان مشارکت اعضا در مدیریت تعاونی‌های روستایی شهرستان کرمانشاه. علوم کشاورزی ایران، ویژه اقتصاد و توسعه کشاورزی، شماره ۱: ۸۷-۹۵.
۱۳. عنبری، م. ۱۳۸۰. مدیریت در تعاونی‌های کشاورزی. تهران: سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران.
۱۴. کلانتری، خ. ۱۳۹۰. پردازش و تحلیل داده‌ها در تحقیقات اقتصادی و اجتماعی. نشر شریف.
۱۵. کهنسال م، منصوره ه. و قربانی، م. ۱۳۸۷. بررسی عوامل مؤثر بر دسترسی کشاورزان خراسان رضوی به اعتبارات بانکی کشاورزی. مجله اقتصاد کشاورزی، شماره ۴: ۲۳۷-۲۵۶.
۱۶. گراوند ا، نورایی، م. و ساعی ارسبی، ا. ۱۳۸۹. تأثیر آمیخته بازاریابی در تصمیم خرید و میزان رضایت مشتریان شرکت‌های تعاونی تولیدی. شماره ۳.
۱۷. یعقوبی، ج و نجفلو، پ. ۱۳۹۶. شناسایی راهکارهای توسعه کارآفرینی سازمانی در تعاونی‌های کشاورزی (مورد مطالعه: شهرستان ابهر). نشریه کارآفرینی در کشاورزی، ۴(۱): ۹۳-۷۵.
18. Akbari., M., Ebrahimi, M.S and Amini, A.M. (2022). Pathology of Rural Production Cooperatives - Evidence from Iran. *International Association of Cooperative Law Journal*. 61(2): 166-184.
19. Arayesh, M. (2017). The relationship between extension educational and psychological factors and participation of agricultural co-operatives' members (case of Shirvan Chardavol County, Ilam, Iran). *International Journal of Agricultural Management and Development*, 7(1), 79-87.

20. Altman, M. (2015). Cooperative organizations as an engine of equitable rural economic development. *Journal of Cooperative Organization Manag emet*. 3(1): 14-23.
21. Dakurah H.A., Goddard E. and Osuteye N. (2005). Attitudes Towards and Satisfaction with Cooperatives in Alberta, A survey Analysis, The American Agricultural Economics Association Annual Meeting, Providence, Rhode Island.
22. Ebrahimi, M.S and Ghaidian, M. (2021). Corporate social responsibility and organizational commitment in agricultural cooperatives – Evidences from Iran. *International Association of Cooperative Law Journal*. 59(1): 263-283.
23. Hakelius K. (2007). Changing Values – a Repeated Study of Farmers' Attitudes towards Directors of Cooperatives, 3rd International Conference on Economics and Management of Networks, Rotterdam School of Management Erasmus University, Rotterdam.
24. Laursen C.V., Karantininis K., and Bhuyan S. (2008). Organizational Characteristics and Member Participation in Agricultural Cooperatives: Evidence from Modern Danish Cooperatives. The Role of the Cooperatives in the European Agro-food System. Bologna 1-18.
25. Lawrence, C and Ganguli, D. (2016). Entrepreneurial behaviour of dairy farmers of Tamil Nadu in India. *Research Journal of Extension Education*. 12(1): 70-66.
26. Pawlak, Kand M. Koodziejczak. (2020). The Role of Agriculture in Ensuring Food Security in Developing Countries: Considerations in the Context of the Problem of Sustainable Food Production. *Sustainability*, 12(13), 5488. <https://doi.org/10.3390/su12135488>.
27. Prasertsang, P., Routrary, R.K., Ahmad, M and J. K.M. Kuwornu. (2020). Factors influencing farmers' satisfaction with the activities of horticultural cooperatives in Thailand. *International Journal of Value Chain Management*. 11, (1): 12-37.
28. Zhang J. Luo, J and J. Li. (2021) Agricultural co-operatives participating in supply chain integration in China: A qualitative comparative analysis. *PLoS ONE* 16(4): e0250018. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0250018>.